

Și alte-ostroave mândre-or fi
În marea vieții și-a durerii,
Ci marinarul istovit
N-ar naviga la nesfârșit.

Versuri scrise printre dealurile eugane
Percy Bysshe Shelley

PARTEA ÎNTÂI

Colierul de rubine

Ea era de loc din Dublin.

În acel oraș aglomerat, lucrase într-o mercerie și fusese martoră la stingerea lentă a mamei ei, ca apoi să descopere în sine o dorință neașteptată să părăsească Irlanda și să vadă lumea mare. Clorinda Morrissey, căci așa o chema, avea treizeci și opt de ani când a ajuns în orașul englezesc Bath. Era în 1865. Clorinda nu era o femeie frumoasă, dar avea un zâmbet deosebit de dulce și o voce care îți aducea pace și mângâiere sufletească.

Clorinda știa că Bath nu-i tocmai „lumea mare“. Dar i se spusese că fusese construit pe șapte coline, asemenea Romei, și găzduia „festivaluri și focuri de artificii“ primăvara și toamna, lucruri care căpătaseră o oarecare splendoare în mintea ei. Și a mai aflat că era un loc unde se adunau mulți oameni bogați ca să se trateze la băi sau doar să se odihnească, iar unde se strângeau bogații se puteau face bani.

Când și-a început existența în Bath, Clorinda Morrissey a locuit o vreme ca vai de lume, pe Avon Street, la capătul de jos al orașului, unde jgheburile de scurgere erau înfundate cu scursori prin care porcii umblau în timpul zilei, iar noaptea dormeau netulburați în propriile dejecții. Clorinda își câștiga existența ca ajutor de modistă în subsolul rece al unui magazin de pe Milsom Street. Munca asta era o pedeapsă pentru mâini. Deși își repeta în sine că astfel își câștiga „traiful“, curând a ajuns să simtă că acest trai aducea pur și simplu cu un soi de

„moarte“ și o înfuria gândul că părăsise Dublinul doar ca să se găsească suferind de senzația de eșec și declin. S-a jurat să-și schimbe soarta cât mai repede cu putință, înainte să se demoralizeze cu totul.

Singurul obiect de valoare pe care-l avea era un colier de rubine. Un obiect de toată frumusețea: douăzeci de pietre sângerii înșirate pe un lănțișor fin de aur, cu încuietoare de aur. Clorinda intrase în posesia lui de curând, moștenindu-l de la răposata ei mamă, care, la rândul ei, într-o monotonă ciclicitate, îl moștenise de la mama ei. Timp de mulți ani banali, acest colier fusese mutat dintr-o ascunzătoare în alta. Arareori fusese purtat de vreuna dintre posesoare, ci mai degrabă căpătase statutul pietrificat de moștenire de familie, păstrat într-o cutie căptușită cu satin, scufundat din când în când în alcool metilic, pentru a-l curăța și a-i expune strălucirea la aer. Perioade lungi de timp, era dat uitării cu totul, parcă nici n-ar fi existat.

Cleveteli cum că străbunica îl căpătase „prin mijloace rușinoase“ trecuseră de la o generație la alta, fără alt rezultat decât poate acela de a o face pe următoarea moștenitoare să se țină și mai strâns cu dinții de colier. Toate au crezut că, într-o bună zi, bijuteria cu rubine „își va găsi rostul adevărat“. Dar care anume putea fi acel rost nimeni n-a putut spune cu precizie, în ciuda speculațiilor. Colierul a rămas ascuns în tot felul de locuri: sub scândurile pardoselilor, într-o pendulă înaltă și stricată, în compartimentul secret al unui dulap de perete gol, în care se păstrau, în blide, bulbii de zambile în întunericul iernii.

Dar acum, Clorinda Morrissey, care se chinuia, în subsolul rece, cu bonete țepene și flori de pânză pe care trebuia să le confecționeze ca să le atașeze pe acestea, n-a mai stat pe gânduri și a luat o hotărâre în legătură cu bijuteria. Avea s-o vândă.

Vocii din interior care protesta că trădează statutul de moștenire de familie al colierului, o moștenire care trebuia lăsată generațiilor următoare, ea i-a răspuns că *nu are copii*, prin urmare, nu exista nici o „generație următoare“ căreia să-l lase

moștenire. Abia dacă i-a trecut prin cap că moral ar fi fost să-l lase moștenire uneia dintre fiicele fratelui ei din Dublin. Cele două nepoate, Maire și Aisling, nu însemnau nimic pentru ea. Le considera niște copile șterse, ursuze, care probabil nici nu știau de existența colierului. Iar rubinele, vedea ea acum cu o claritate neobișnuită, n-aveau nici o valoare pentru nimeni, dacă sau până când acea valoare nu va fi fost descoperită. Iar după ce toate aceste generații tăcute își trăiseră traiul și se prăpădiseră, sosise vremea să pună cineva rubinele la treabă, nu-i așa?

Mai întâi, Clorinda Morrissey duse colierul la o casă de amanet. Proprietarul, o persoană în vârstă, își puse la ochi un obiect ca o cupă și, prin acesta, privi rubinele. Urmărindu-l cu atenție, ea văzu că din gura lui scapă o bulă de salivă care i se prelinge pe bărbie. Ceea ce o făcu să deducă, foarte corect de altfel, că omul înțelesese din prima clipă că, printre grămezile de alămuri, obiecte suflute cu aur, fildeșuri și obiecte din cositor care erau aduse în prăvălia lui, în sfârșit se afla un obiect de o valoare deosebită. Proprietarul puse deoparte cupa de la ochi, își șterse buzele cu o batistă boțită, își drese glasul și făcu o ofertă.

Care n-a fost acceptată. Doamna Morrissey era hotărâtă să-și schimbe viața. Știa că ceea ce i se oferise, deși mai mult decât putea ea câștiga în șase luni la atelierul de pălării, tot un mizilic era. Se simți copleșită de o ură violentă față de cinicul proprietar al casei de amanet, de o scârbă la fel de aprinsă și de lipsită de inimă ca și rubinele colierului. Nici vorbă să se tocmească în vreun fel cu omul acesta vrednic de dispreț. Își luă iute colierul, îl puse la loc în cutie și porni spre ușă fără alt cuvânt. Când s-o deschidă, îl auzi pe proprietar strigând-o și mărint oferta cu câțiva bănuți, dar ea își văzu mai departe de drum.

A doua zi, plăti șase penny ca să împrumute o bonetă cochetă de la modistă, își aranjă cu grijă părul sub ea, îmbracă cea mai bună jachetă pe care o avea, încălță pantofi curați și se duse la un magazin de bijuterii pentru înalta societate, situat pe Camden Street. Intrarea ei în acest magazin stârni clinchetul

melodios al unui clopoțel atârnat deasupra ușii, iar ea îl socoti drept un semn de bun-venit.

Suma pe care Clorinda Morrissey a obținut-o pentru rubine, plătită în monede de aur de o liră, pentru care a semnat un act de vânzare-cumpărare cu timbru sec, adăugând propriei semnături cât mai multe înflorituri cu puțință, a făcut-o să cadă într-o transă de „scop pur“, cum a numit-o ea. N-a dormit. Și-a cusut monedele în tivul unui jupon de batist. Era încredințată că toți cei treizeci și opt de ani de viață și-i trăise într-un fel de semiîntuneric, dar că de-acum va călători spre lumină. Și știa cu precizie unde avea să cadă acea lumină.

Ceva mai jos pe Camden Street se găsea o clădire goală, un fost oficiu de pompe funebre, după cum a aflat Clorinda, care își închisese porțile „din pricină că nu mai mureau destui oameni în oraș“. I s-a explicat că, deși în Bath erau mulți oameni bolnavi și suferinzi, aceștia reprezentau doar „importuri în oraș“, veneau aici sperând să se vindece cu apele tămăduitoare, și cu adevărat se vindecau – sau, dacă nu, plecau acasă la ei, să moară acolo. Oamenii din partea locului trăiau mult. Mulțumită dealurilor abrupte din jurul orașului, inimile oamenilor băteau mereu cu putere. Aerul pe care-l respirau – cel puțin în partea de sus a orașului – era foarte curat în comparație cu acela al Londrei sau al multor altor orașe. Distracții de toate felurile țineau disperarea la distanță. Prin urmare nu prea existau motive de a muri.

Clădirea era mare: un birou spațios în față, unde se mai găseau expuse câteva modele de coșciuge, prinse cu bolțuri de perete. În spate, două încăperi, ținute la o temperatură cât mai joasă de o instalație de conducte de fier prevăzute cu ventilaatoare ce dădeau într-o alee dosnică neînsorită – cândva, încăperile astea fuseseră ornate cu flori scumpe, proaspete, și serviseră drept „săli de priveghi“ pentru rudele îndurerate care suportau să vadă un cadavru îmbălsămat și să-i inhaleze duhoarea.

Doamna Morrissey străbătu dintr-o parte în alta cele două spații amenajate pentru satisfacerea convențiilor de înmormântare din Anglia. Și văzu de îndată cum spiritul ei irlandez le putea adapta pe deplin satisfăcător nevoii ei de *reînviere*, cum îi plăcea ei s-o considere. Se opri la fereastra ce dădea în Camden Street și privi la mulțimea de oameni frumos îmbrăcați care treceau prin dreptul ei. Gândul i se întoarse la colierul de rubine. Mai că se aștepta să-l vadă împodobind gâtul stafidit al vreunei văduve bogate, dar apoi își zise că nu era neapărat genul de bijuterie care să fie purtată în timpul zilei, ci mai curând e păstrată pentru una din acele „seri de festival“ care ajunseseră să capete o splendoare extraordinară în mintea ei, dar despre care nu auzise aproape nimic de când sosise în Bath. Și oricum, colierul nu mai era același colier. Ci se afla pe punctul de a deveni altceva.

După semnarea contractului de închiriere, își angajă muncitori care să renoveze spațiul și scrise un anunț pe o foaie de hârtie pe care, cu puțin lipici de la modistă, o lipi de ușa din față a prăvăliei.

„În curând aici se va deschide cainăria de înaltă clasă a doamnei Morrissey.“

Ceea ce-și dorea Clorinda Morrissey de la afacerea ei era nu numai să creeze acel mod de viață care să n-aibă nimic „muribund“ în el, ci și ca *ea* să devină cunoscută – un reper, un magnet, o adevărată destinație. Deși avusese mulți prieteni în Dublin, întotdeauna simțise că, în existența mare a orașului, ea nu conta câtuși de puțin. Era invizibilă în mercerie.

În cârciumile unde putea să se ia la întrecere cu bărbații la halbele de *ale*¹ băute, nimeni nu-i acorda vreo atenție deosebită. Avusese un curtezan odată, un băiat cu păr roșcat, care umbla cu capul în nori și a sfârșit sub roțile poștalionului de noapte. Mai apoi, o ceruse de nevastă un marinar norvegian

1. *Ale* – bere slabă englezească.

și, o vreme, a cumpănit dacă i-ar plăcea să se lase îmbrățișată de brațe atât de puternice și străine, atât de nepăsătoare la frig. În cele din urmă, l-a refuzat. Roșcovanul murise cu fața spre cer; norvegianul avea probabil să cadă în mare și să se înece. Și atunci și-a dat seama că nu voia cu adevărat să-și ducă viața alături de un bărbat – cel puțin nu încă, nu înainte de a fi găsit pe cineva cu privirea fermă și cu picioarele bine înfipite în pământ. Voia să trăiască *pentru sine*, să-și urmeze propriul drum. Când s-a îmbarcat pentru Anglia, se reinventase dându-se drept văduvă, deoarece văducele supraviețuiau mult mai sigur decât fetele bătrâne – cel puțin așa i se spusese.

Iar acum avea să-și graveze numele în litere aurite deasupra prăvăliei: *Ceainăria de înaltă clasă a Doamnei Morrissey*. Viitorul avea să fie parfumat cu gem de zmeură, chifle proaspăt scoase din cuptor și tort de lămâie aromat. De două ori pe săptămână, un lăptar de pe Carter Street onora comanda substanțială făcută de Clorinda, aprovizionând-o cu smântână grasă din Devon.

O după-amiază la ceainăria doamnei Morrissey

Poate datorită excelentei locații pe Camden Street și a faptului că meșterii zidari au descoperit în spatele coșciugelor un șemineu încântător, cu un horn în stare bună, în care doamna Morrissey a pus să fie instalată o vatră cu foc de cărbuni, pentru ca în după-amiezile reci de toamnă clienții să se poată încălzi, ceainăria a atras curând o clientelă mulțumitoare.

N-a trecut mult și s-a dus vestea că doamna Morrissey face un *Victoria sponge*¹ la fel de ușor ca o pernă de puf, că ceaiul e mereu Best Assam, nimic altceva de calitate inferioară, iar atmosfera din local reușește să-i facă pe oameni să simtă că acest salon e un loc în afara timpului, o oază ori o insulă plină de arome, un loc unde, atâta vreme cât se găseau acolo, nu li se putea întâmpla nimic rău.

Ceea ce nu se datora numai cărbunilor care ardeau cu flacără luminoasă și prăjiturilor excelente, ci și personalității Clorindei Morrissey înseși – felul liniștit în care se mișca printre clienți, vocea ei cu accent irlandez, dulce, care era un fel de muzică liniștitoare ce îmbiba văzduhul. Îl saluta pe fiecare client – indiferent că era ducesă ori slujnicuță, baronet ori bariton în societatea corală locală – cu un zâmbet cum nu se poate mai curtenitor și plin de compasiune, ca și când îi cunoștea pe acești străini și le știa toate vicisitudinile vieții.

1. *Victoria sponge* – un fel de pandișpan.

Mai mult decât atât, odată cu trecerea timpului, ea a constatat cu plăcere că unele persoane începuseră să aleagă Ceainăria Doamnei Morrissey ca loc preferat pentru discuții foarte aprinse ori pentru confesiuni extrem de importante. Privind de la teigheaua ei, aflată în spatele galantarului cu sortimente amețitoare de tarte cu gem, sărățele, cornulețe glazurate și briose cu fructe, îi vedea mutând într-o parte platoul cu prăjituri, pe care ea întotdeauna îl așeza în mijlocul mesei, pentru a se putea apleca unul spre altul, iar frunțile aproape să li se atingă. Vedea cum se scot mânuși și cum se încleștează mâini. Auzea suspine, râsete, uneori zărea lacrimi alunecând pe un obraz de alabastru, picând în Assam. Toate acestea îi bucurau teribil inima. În sfârșit, era cineva. Era doamna Morrissey din Camden Street, iar omenirea venea să se strângă la pieptul ei protector.

În această după-amiază anume, bărbatul sosi primul.

Doamna Morrissey îl cunoștea drept doctorul Valentine Ross, unul din numeroșii medici care își asigurau un trai bun de pe urma cavalcadei de invalizi veniți la Bath ca să profite de cura de ape de la izvoarele calde și cărora le plăcea să fie încurajați, de medici costisitori meniți să le redea încrederea, să urmeze una sau alta dintre cure pentru alinarea suferințelor.

Doctorul Ross era un bărbat robust trecut de treizeci de ani, de înălțime mijlocie, cu păr negru și început de chelie. Poate că în ochii lui albaștri, înguști, se deslușea un strop de cruzime, dar manierele lui față de doamna Morrissey fuseseră întotdeauna impecabile. Adesea venea singur la ceainărie, nu să mănânce, ci să soarbă un ceai și să fumeze un trabuc, și parcă medita la o întrebare încurcată sau greu de deslușit, ce stăruia sub înfățișarea lui obișnuită. Uneori, o atrăgea pe Clorinda Morrissey într-o conversație politicoasă, interesându-se de Dublin, de distracțiile și neajunsurile orașului, de prosperitatea și sărăcia lui. Întotdeauna asculta cu atenție și, odată, i-a spus Clorindei că i-e „rușine“ că știe atât de puține despre lumea din afara orașului Bath.

Fratele lui mai mic (i-a zis el) era explorator în domeniul științelor naturale, la momentul cu pricina aflându-se în insula Borneo, în Arhipelagul Malaysian. Această natură aventuroasă extraordinară a fratelui îl făcea pe Valentine Ross să se considere „provincial“, sau cel puțin așa declara el, dar a adăugat că nu-i nimic de făcut în această privință. El nu era genul care să tânjească să vadă cataracte vuitoare și jungle unde nu pătrunde lumina, și nu putea înțelege – i-a mai zis el Clorindei Morrissey – nici dorința omului alb de a descoperi „triburi pierdute“ în colțuri ale lumii pe care nimeni nu le-a pus încă pe hartă, fiind înclinat să creadă că acei oameni ar putea fi fericiți în „starea lor pierdută“ și să-și trăiască viețile într-o mulțumire liniștită.

— Sunt absolut sigură că aveți dreptate! a răspuns doamna Morrissey. Mie, una, îmi place larma orașului. Dar când eram fetiță, mămica noastră ne ducea să-l vedem pe bunicu', care era pescar de stridii pe coasta apuseană a comitatului Clare. Și s-ar fi putut spune despre el că era un om „pierdut“ – trăia într-o cocioabă la kilometri depărtare de orice așezare omească, neavând în față altceva decât oceanul nemilos. Dar n-ar fi plecat de-acolo nici în ruptul capului. Culegea un buchet de limba-peștelui și-l punea într-o cană pe masa lui mâncată de cari, și fenicul-de-mare pentru cină. Când mergeam noi în vizită, aveam pâine și scoici la cină, și ne petreceam toată ziua alergând de capul nostru pe mal. Bunicu' era bun cu noi, dar cel mai mult îi plăcea să fie lăsat în pace. Când plecam, sărbătorea cu o cană de *stout*¹. „Hai, valea!“ zicea. „Hai, hai!“ Prin urmare, dacă ai fi un om al pădurilor, fără vreun loc pe nici o hartă, se prea poate să fii ca el și cel mai fericit dintre oameni. Dar cine poate ști cu adevărat?

Acum, când Clorinda Morrissey se apropie de masa doctorului Ross, observă că mâna îi tremură când încercă să-și aprindă trabucul. Obrazul, care de obicei sugera o atitudine

1. *Stout* – bere englezească neagră, tare.

calmă și o circulație cuminte a sângelui, arăta palid, iar pe frunte se zăreau broboane fine de transpirație.

— Domnule doctor Ross, zise Clorinda, vă simțiți bine?

— Bine, mulțumesc, doamnă Morrissey. Și dumneavoastră?

— O, da, mă bucur de lumina soarelui tomnatic. Să vă aduc Assam, ca de obicei?

La această întrebare, Ross ezită și aruncă o privire chinuită spre ușă.

— Nu, răspuse el. Mulțumesc. O să aștept. Aștept un invitat.

— Oho, o schimbare, bravo! exclamă doamna Morrissey. Poate doriți tort și chifle?

— Da, însă prefer să aștept și să văd...

În acel moment, ușa ceainăriei se deschise și în încăpere intră o tânără. Mai bine spus, *mărșălui înăuntru*, și ochii tuturor celor care își savurau deja ceaiul se întoarseră spre ea, din simplul motiv că era foarte înaltă. Să tot aibă un metru nouăzeci, dacă nu și mai bine, își zise doamna Morrissey. Pe cap nu purta nici bonetă, nici pălărie, dar jacheta neagră era croită elegant în talie și avea o garnitură de blană. Își ținea capul atât de sus, încât, la început, când se uită în jur, privirile îi căzură pe pereții tapetați și nu asupra clientelei așezate la mese.

La vederea ei, Valentine Ross puse pe masă trabucul încă neaprins și se ridică în picioare. Un zâmbet neliniștit îi încreți obrazul. Ridică o mână. Tânăra înaltă nu-i întoarse zâmbetul, sau poate nu-l văzuse pe-al lui. Ezită o clipă, ai fi zis că-i mioapă și se teme să nu se împiedice înaintând printre mese spre masa lui. Astfel că porni el în întâmpinarea ei. Doamna Morrissey îl văzu cum o salută cu o plecăciune manierată; apoi îi oferă brațul, ea îl acceptă și astfel reveni la masa la care ședea el.

Clorinda Morrissey îi pregăti un scaun, realizând, în timp ce făcea asta, că ea, care fusese considerată înaltă în Irlanda, abia dacă-i ajungea doamnei la bărbie, chiar și purtând boneta de dantelă apretată.